

УДК 65.011.44

Бобко Н.А.

старший викладач кафедри економіки підприємства

Мироненко Є.Д.

спеціаліст кафедри економіки підприємства

Запорізька державна інженерна академія

glam_shin@mail.ru

ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Бобко Н.А., Мироненко Є.Д. Економічні результати діяльності промислового підприємства. Розглянуто сутність основних економічних результатів діяльності промислового підприємства, поняття, види та основні показники економічної ефективності виробництва, поняття критерію результативності діяльності підприємства.

Бобко Н.А., Мироненко Е.Д. Экономические результаты деятельности промышленного предприятия. Рассмотрена сущность основных экономических результатов деятельности промышленного предприятия, понятие, виды и основные показатели экономической эффективности производства, понятие критерия результативности деятельности предприятия.

Bobko N.A., Mironenko E.I. Economic results of activity of the industrial enterprise. It is considered the essence of the main economic results of activity of the industrial enterprise, concept, types and the main indicators of economic efficiency of production, concept of criterion of productivity of activity of the enterprise is considered.

Постановка проблеми. Основою оцінки, критерієм успішності діяльності підприємства є прибуток, показник економічної ефективності та капіталовкладення [1, С.10].

Основними економічними результатами діяльності промислового підприємства є обсяг виготовленої та реалізованої продукції, валовий дохід, прибуток, вартість майнового комплексу підприємства. Економічні результати роботи підприємства залежать від конкурентоспроможності, попиту на його продукцію, рівня рейтингу, ділової активності та ділової репутації. На результати економічної діяльності підприємства впливають: рівень беззбитковості, ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості. Економічні результати діяльності промислового підприємства відображають у цілому ефективність використання його економічного потенціалу, який включає: кадровий, технічний, виробничий і фінансовий потенціал.

Аналіз останніх публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій дозволяє зробити висновок, що економічні результати відображають роботу підприємства, його матеріальне становище, прибутковість. Суттєвий внесок у

вивчення економічних результатів діяльності промислових підприємств зробили такі зарубіжні вчені, як А. Сміт, Дж. Неш, Б. Ш. Бернаке, Дж. Нейман та ін. Аналогічними питаннями займалися російські фахівці С.Ф. Покропивний, М.Г. Чумаченко, А.В. Дворкович, а також вітчизняні вчені, серед яких В.Д. Базилевич, О.О. Гетьман, В. М. Тіщенко. В публікаціях зазначених авторів приділяється увага економічним результатам діяльності підприємств.

Постановка завдання. Мета статті - розкрити суть економічних результатів діяльності підприємств, дати характеристику прибутку підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Обсяг реалізованої продукції безперечно є основним економічним результатом фінансово-господарської діяльності промислового підприємства. Це показник звітного характеру, що характеризує загальні результати економічної діяльності підприємства. Виручка від реалізації продукції (робіт, послуг) є основним джерелом надходження фінансових ресурсів і грошових коштів. Процес матеріального виробництва завершується доведенням готового продукту до споживача шляхом реалізації виготовленої продукції (робіт, послуг). Реалізація продукції є одним з основних показників успішності завершення процесу виробництва, і водночас, є закінченою стадією колообігу засобів підприємства, що має величезне значення для його нормальної господарської діяльності.

Реалізованою продукцією вважається готова продукція, відпущена споживачам або вивезена ними зі складів підприємства-виробника, в оплату якої в повному обсязі надійшли кошти на рахунок постачальника. Виручка від реалізації є сумою грошових коштів, що надійшли на рахунок підприємства за реалізовану продукцію та надані послуги. Вона служить основним джерелом грошових доходів підприємства. Виручка від реалізації є найважливішою фінансовою категорією, що виражає грошові відносини між постачальником і споживачем товару. Будучи фінансовою категорією, виручка виступає як одне з головних джерел надходження фінансових ресурсів підприємства і грошових коштів. Відзначимо, що під фінансовими ресурсами розуміють валовий прибуток, що розподіляється на формування фонду оплати праці та грошових накопичень, а грошові кошти - оборотні кошти й амортизація [7, С. 3].

Виручка від реалізації продукції (робіт, послуг) залежить від організації маркетингу та ціноутворення.

Цілі маркетингу полягають у:

- вивчені ринку ресурсів для переробки та ринків збуту готової продукції;
- сприянні просуванню на ринок і реалізації продукції (робіт, послуг);
- залученні постійних споживачів шляхом їх обслуговування з використанням системи знижок;
- рекламі в місцевих ЗМІ;
- обґрунтуванні рівня цін;
- прогнозуванні збалансованості попиту та пропозиції.

Маркетингові дослідження в даний час набувають більшого значення у зв'язку з тим, що в результаті економічних перетворень останніх років

порушилися чіткі, роками відлагоджені виробничо-економічні зв'язки, з одного боку, суб'єкти господарювання отримали абсолютну фінансову свободу, а з іншої - повністю залежні від кінцевих результатів фінансово-господарської діяльності. В умовах диспаритету цін на промислову продукцію, паливно-мастильні матеріали, паливо й електроенергію підвищується роль правильної стратегії і тактики господарської діяльності підприємства [7, С. 5].

Ціноутворення є важливим процесом визначення реальної вартості випущеної продукції (робіт, послуг). Ціни є конкретним вираженням виробничих результатів техніко-економічної діяльності підприємства. Ціна, згідно з класичним визначенням економічної теорії, є грошовим вираженням вартості товару (послуги). Поняття ціни тісно пов'язане з поняттям ринкової вартості. При цьому ринкова вартість розуміється як загальновизнана вартість виготовленого товару, яка визначається витратами суспільно необхідної праці. Ціна тісно пов'язана з дією закону попиту та пропозиції. Співвідношення попиту та пропозиції визначає значною мірою загальний рівень цін. Класичний механізм дії закону попиту та пропозиції коректується на інфляцію і кризу неплатежів. Дуже часто ціни штучно підвищуються через знецінення грошей, затримку платежів, відсутність грошей на рахунках [7, С. 8].

Основними чинниками ціноутворення є: попит, пропозиція, конкуренція.

До основних принципів ціноутворення відносять:

- віддзеркалення витрат виробництва, розподілу, обміну та вжитку;
- відповідність мінімального рівня ціни загальному рівню витрат виробництва;
- відображення в ціні якісних характеристик товару.

Економічні результати фінансово-господарської діяльності підприємства також характеризуються розподілом і використанням прибутку. До основних напрямів розподілу прибутку відносяться податки, що сплачуються за рахунок прибутку, купонні (процентні) виплати за борговими цінними паперами (облігаціями, векселями), дивіденди від привілейованих і звичайних акцій, відрахування до фондів підприємства (накопичення, розвитку виробництва, споживання, матеріального стимулювання, соціально-культурного розвитку та ін.).

Важливим економічним результатом фінансово-господарської діяльності підприємства є ринкова вартість його майнового комплексу. Вартість підприємства (майнового комплексу) є базовою характеристикою його економічної спроможності. Майновий комплекс підприємства включає все майно, що знаходиться на балансі підприємства в даному періоді.

Сьогодні для визначення ринкової вартості майна та майнових комплексів в Україні використовують Методику оцінки майна, затверджену Постановою Кабінету міністрів України (КМУ) від 10.12.2003р. №1891 «Про затвердження Методики оцінки майна» із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ №1253 від 07.12.2011 р. [2, С.118].

Важливе значення має аналіз чинників, що позитивно або негативно впливають на економічні результати фінансово-господарської діяльності підприємства. Наприклад, до чинників, що визначають успіх підприємств

торгівлі і сфери послуг, відносяться: контроль за конкурентами, орієнтація на запити клієнтів, облік кон'юнктури ринку, згуртованість співробітників, чітке визначення цілей і системи цінностей, облік особистих особливостей і звичок працівників, їх особиста зацікавленість у результатах праці, маркетинг, просування на ринок соціально значимих, престижних товарів і послуг.

Таблиця 1 - Класифікація чинників, що впливають на економічні результати фінансово-господарської діяльності підприємства [7, С.12]

Загальноекономічні чинники	Галузеві фактори	Внутрішні фактори підприємства
Коливання ділового циклу	Діловий цикл, характерний для галузі	Очікуваний прибуток і дивіденди
Стабільність політики уряду	Перспективи розвитку галузі	Якість управління
Рівень інфляції	Структура галузі, рівень конкуренції	Структура капіталу
Стійкість національної валюти	Рівень витрат	Номенклатура продукції
Податкова політика	Трудові відносини	Диверсифікація постачальників та споживачів продукції
Соціально-економічна ситуація в країні	Тривалість виробничого циклу	Територіальні особливості розміщення
Рівень державного регулювання	Організація бухгалтерського обліку	Організаційна структура

Одним з найважливіших завдань розвитку промислових підприємств є підвищення ефективності виробництва, що передбачає інтенсифікацію використання матеріально-технічних і трудових ресурсів підприємства шляхом удосконалення техніки, технології, організації виробництва та праці. Основним напрямом підвищення ефективності виробництва та покращення якості продукції, що виготовляється, є прискорення темпів науково-технічного прогресу [3, с. 75].

Ефективність виробництва взагалі характеризується рівнем використання ресурсів підприємства з урахуванням факторів зовнішнього середовища й визначається шляхом порівняння результатів виробництва з його витратами. Визначення ефективності виробництва полягає в оцінці його результатів. Але сама по собі величина отриманих результатів не дає змоги зробити висновки про ефективність або неефективність роботи підприємства, оскільки невідомо якою ціною вони були отримані. Звідси для отримання об'єктивної оцінки ефективності підприємства слід урахувати оцінку тих витрат, що дали змогу отримати певні результати. Окрім оцінки факторів виробництва, необхідно врахувати фінансовий стан підприємства, а також певні організаційні, управлінські, технологічні та інші переваги підприємства [4, с. 165].

Формуючи систему показників ефективності діяльності підприємства, доцільно дотримуватись певних принципів, а саме:

- забезпечення органічного взаємозв'язку критерію та системи конкретних показників ефективності діяльності;
- відображення ефективності використання всіх видів застосовуваних ресурсів;
- можливості застосування показників ефективності до управління різними ланками виробництва на підприємстві;
- виконання провідними показниками стимулюючої функції в процесі використання наявних резервів зростання ефективності виробництва.

Основними шляхами підвищення ефективності виробництва є:

- впровадження прогресивної технології з механізацією та автоматизацією процесів, створення і впровадження поточкових напівавтоматичних і автоматичних ліній;
- удосконалення організації управління з застосуванням автоматизованих систем;
- удосконалення планування та організації виробництва;
- створення і освоєння нових видів і зразків виробів;
- підвищення якості продукції, що випускається;
- стандартизація й уніфікація виробів, що випускаються;
- спеціалізація і комбінування виробництва;
- впровадження НОП;
- економічне витрачання сировини, матеріалів і палива, застосування нових видів матеріалів [3, с. 78-79].

Економічні результати діяльності підприємства пов'язані з ефективністю використання економічних методів управління, дія яких заснована на широкому вживанні економічних регулювальників (важелів). Оцінити вплив економічних важелів на результати фінансово-господарської діяльності підприємства дуже складно, оскільки вони суперечливі в своїй основі. Особливо це стосується до таких економічних важелів, як матеріальні стимул-реакції, пільги, компенсації, санкції, дотації, обов'язкові платежі до позабюджетних фондів, податки. Зазначенні економічні важелі повинні створити зацікавленість у розвитку виробництва. Неправильне використання податкових пільг, наприклад, може порушити пропорції між виробництвом і вжитком. Непродумана система матеріального стимулювання і оподаткування має негативні соціально-економічні наслідки. При прогресивних податкових ставках, коли при відносно низькій величині доходу значна його частина йде на сплату податку, найбільш здатна, творча частина населення вимушена обмежувати свою діяльність, оскільки виявляється, що чим більше люди працюють, тим значну частину часу вони працюють безкоштовно.

Розвиток країни безпосередньо залежить від економічного добробуту суб'єктів господарювання. Без досягнення прибутковості більшості підприємств неможливе вирішення завдань макроекономічної стабілізації, тобто забезпечення збалансованості державних прибутків і витрат, рівноваги платіжного балансу, стабільності національної валюти та низьких темпів

інфляції. Зниження ж ефективності підприємств призводить до скорочення можливостей зростання зайнятості та прибутків громадян, податкових надходжень і соціальних витрат. Ефективне, безбиткове функціонування підприємств, їхня економічна стійкість у нестабільному конкурентному середовищі стає життєво важливим завданням не тільки для міст, областей, регіонів, держави загалом, але й для всіх суб'єктів ринкової економіки [5, С.97].

Висновки. Основними економічними результатами діяльності промислового підприємства є обсяг виготовленої та реалізованої продукції, валовий дохід, прибуток, вартість майнового комплексу підприємства. Економічні результати роботи підприємства залежать від конкурентоспроможності, попиту на його продукцію, рівня рейтингу, ділової активності та ділової репутації. На результати економічної діяльності підприємства впливають: рівень безбитковості, ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості. Економічні результати діяльності промислового підприємства відображають у цілому ефективність використання його економічного потенціалу, який включає: кадровий, технічний, виробничий і фінансовий потенціал.

Основні фактори підвищення ефективності виробництва - це підвищення його технічного рівня, вдосконалення управління, організації виробництва та праці, зміна обсягу і структури виробництва, поліпшення якості природних ресурсів та інші.

Економічна ефективність діяльності підприємства безпосередньо пов'язана із соціальною ефективністю цієї діяльності, оскільки результати роботи підприємства є базою для вирішення цілої низки соціальних проблем.

Виходячи з вищенаведеного вважаємо, що необхідність дослідження економічних результатів діяльності промислових підприємств полягає в економічній ефективності виробництва, залежить від обсягів виробництва, обсягів реалізованої продукції, прибутку, ресурсів та матеріальної бази.

Список літератури:

1. Економіка сучасного підприємства : навч.-метод. і практ. посібник / Є. Ф. Пеліхов, О. А. Іванова, О. М. Сумець. - К. : Хай-Тек Прес, 2009. - 344 с.
2. Гетьман О.О. Економічна діагностика: навч. посібн. / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 307 с.
3. Планування і діагностика діяльності підприємств: навчальний посібник/ Залуцький І. Р., Цимбалюк В.М., Шевченко С.Г.; Львів – «Новий світ – 2000» - 2009. - 320с.
4. Економіка промислового підприємства :навч. посібник / М.В.Володькіна. - К.: Центр навчальної літератури, 2004. - 196 с.
5. В.П. Чайковська Промислові підприємства України: проблеми і перспективи розвитку// Актуальні проблеми економіки.-№1(67). - 2007. - С.97.
6. Постанова Кабінету міністрів України (КМУ) від 10.12.2003р. №1891 «Про затвердження Методики оцінки майна» із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ №1253 від 07.12.2011 р.[електронний ресурс].- режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1891-2003-%D0%BF>

7. Н.О. Власова, І. Ю. Мелушова Формування фінансових результатів як складова процесу управління підприємством // Економіка підприємства [електронний ресурс]. - режим доступу: <http://institutiones.com/general/954-ekonomicheskij-analiz-effektivnosti-promyshlennogo-predpriyatiya.html>

Ключові слова: прибуток, дохід, реалізація, ресурси, економічна ефективність, економічні результати, обсяг реалізованої продукції, маркетинг, ціноутворення.

Ключевые слова: прибыль, доход, реализация, ресурсы, экономическая эффективность, экономические результаты, объем реализованной продукции, маркетинг, ценообразование.

Key words: profit, the income, realization, resources, economic efficiency, economic results, volume of realized production, marketing, pricing.

Надійшла до редакції 14.01.2013 р.